

S. AURELII AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

SERMONIS VIII.

DE a DECEM PLAGIS,

ET DECEM PRÆCEPTIS

FRAGMENTUM.

Inter Eugippii excerpta, & in MSS. Regio & Victorino repertum.

I. PRIUS in fundamento posita rerum gestarum firmitate, significantiam debemus inquirere; ne subtracto fundamento, in aëre velle ædificare videamur. Sed ad plagas decem non pertinet quod primum factum est signi causa, ut virga in serpentem converteretur. Aditus enim ipse erat ad Pharaonem, quo commendabatur Moyses educturus ex Ægypto populum Dei: nondum autem contumaces feriebantur, sed divino signo jam terrebantur. Virga significat regnum Dei: idemque regnum Dei esse utique populum Dei. Serpens autem tempus mortalitatis hujus; mors enim à serpente propinata est. Tamquam ergo cadentes de manu Domini in terram, mortales effecti sunt: unde projecta virga ex manu serpens effecta est. Fecerunt & Magi Phara-

a Hujus Tractatus meminlt Possidius in Indiculo cap.9. & Augustinus ipse super Psalmum 77. n. 27.

raonis similiter; virgis eorum projectis, serpentes facti sunt: sed prius serpens Moysi, id est, virga Moysi devoravit omnes serpentes Magorum. Tunc demum cauda comprehensa, identidem virga facta est, & regnum remeavit ad manum. Sunt ergo virgæ Magorum populi impiorum, victi Christi nomine; cum in ejus corpus transferuntur, tamquam à serpente Moysi devorantur; donec redeat regnum Dei ad manum Dei, sed in fine mortalis sæculi, quod significat cauda serpentis, magnum signum fiat. Audistis quæ debeatis desiderare; audite quæ debeatis vitare.

2. PRIMUM PRÆCEPTUM in lege de **CAPUT I.**
colendo uno Deo: *Non erunt, inquit, tibi Exod. 20.3*
Dii alii præter me. Prima plaga ægyptio- **Exod. 7.20**
rum, Aqua conversa in sanguinem. Compara
primum præceptum primæ plagæ: Deum unum
ex quo sunt omnia, in similitudine intellige
aquæ, ex qua generantur omnia. Quod autem
pertinet sanguis, nisi ad carnem mortalem?
Quid est ergo conversio aquæ in sanguinem,
nisi quia obscuratum est insipiens cor eo-
rum? *Dicentes enim se esse sapientes; stulti Rom. I. 22.*
facti sunt; & commutaverunt gloriam
incorruptibilis Dei in similitudinem imagi-
nis corruptibilis hominis. Gloria incorrupti-
bilis Dei sicut aqua; similitudo imaginis cor-
ruptibilis hominis sicut sanguis. Et hoc qui-
dem fit in corde impiorum: nam Deus in-
commutabilis manet; neque enim quia &
Apostolus dixit, *commutaverunt*, ideo mutatus
est Deus.

3. SECUNDUM PRÆCEPTUM: **CAPUT II.**
Non accipies nomen Domini Dei tui in vanum. **Exod. 20.7.**
Qui enim accipit nomen Domini Dei sui in

vanum, non mundabitur. Nomen Domini Dei nostri Jesu Christi veritas est; ipse enim dixit: *Ego sum veritas*. Veritas ergo mundat, vanitas inquinat. Et quoniam qui loquitur veritatem, de Deo loquitur; qui enim loquitur mendacium, de suo loquitur; veritatem loqui est rationabiliter loqui; vanitatem autem loqui, est strepere potius quam loqui: merito, quia secundum præceptum est dilectio veritatis, cui contraria est dilectio vanitatis; loquitur autem veritas, perstrepat vanitas; huic præcepto secundo contrariam videte secundam plagam. Quæ est illa secunda plaga? Ranarum abundantia. Habes expressam significatam vanitatem, si attendas ranarum loquacitatem. Vide amatores veritatis, non accipientes in vanum nomen Domini Dei sui, loqui sapientiam inter perfectos, etiam ^a inter imperfectos. Non quidem loqui quod capere non possunt; non tamen recedere à veritate, & pergere in vanitatem. Quàmvis enim imperfecti non capiunt, si quid paulò excelsius fuerit disputatum de Verbo Dei, Deo apud Deum, per quod facta sunt omnia, possintque capere quod inter eos loquitur Paulus tamquam inter parvulos Christi, Jesum Christum, & hunc crucifixum; non tamen illa est veritas, & ista vanitas. Vanitas autem esset, si Christum mortem non implevisse, sed finxisse diceremus; si vulnera illa in phantasmate fuisse; si sanguinem non verum, sed simulatum de vulneribus emanasse; si falsas eum cicatrices, tamquam post falsa vulnera, demonstrasse. Cum verò ista omnia vera dicimus

^a Florus, etiam imperfectis. Duo MSS. etiam imperfectos.

Joan. 14. 6.

Exod. 8. 6.

Beda &
Florus ad
1. Cor. 2.

a

cius, facta dicimus, certa, expressa, impleta credimus & prædicamus; quàmvis de sublimi illius & de incommutabili veritate non loquamur, non tamen imus in vanitatem. Qui autem illa omnia in Christo falsa & simulata dicunt, ranæ sunt clamantes in palude: strepitum vocis habere possunt, doctrinam sapientiae insinuare non possunt. Denique in Ecclesia loquuntur hærentes veritati Veritatem, per quam facta sunt omnia; Veritatem, verbum carnem factum & habitantem in nobis; Veritatem, Christum natum de Deo, unum de uno, unigenitum & coæternum; Veritatem, accepta forma servi natum ex virgine Maria, passum, crucifixum, resurgentem, adscendentem: ubique Veritatem, & quàm ^a perfecti capiant, & quàm parvulus capere potest; Veritatem, & in pane, & in lacte; in pane magistorum; in lacte parvulorum. Idem quippe panis, ut lac fiat, per carnem trahitur. Qui autem huic veritati contradicunt, & in sua vanitate decepti decipiunt, ranæ sunt tadium inferentes auribus, non cibum mentibus. Audi denique homines rationabiliter loquentes: *Non sunt loquela, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum; sed voces non inanes; quia in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Si autem & ranas vis è contrario intelligere, illum versum Psalmi recole: *Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum.*

4. TERTIUM PRÆCEPTUM: *Memento diem sabbati sanctificare eum.* In

F 4

ter-

^a Sic aliquot MSS. At editi omittunt, et quàm perfecti capiant. Habentque, & quàm parvulus capere non potest. Abest particula, non, à Regio codice.

tertio isto præcepto insinuat quædam vacationis indicio, quæ est cordis tranquillitas ac mentis, quam facit bona conscientia. Ibi sanctificatio, quia ibi Spiritus Dei. Denique videte vacationem, hoc est, quietem. *Super quem*, inquit, *requiescet Spiritus meus? Super humilem, & quietum, & trementem verba mea.* Inquieti ergo resiliunt ab Spiritu sanoto, rixarum amatores, calumniarum seminatores, contentionis quàm veritatis cupidiores, inquietudinè sua non ad se admittunt quietem sabbati spiritalem. Contra istorum inquietudinem dicitur, tamquam ut sabbatum habeant in corde sanctificationem Spiritus Dei: *Eccli. 5. 13. Esto, inquit, mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas.* Quid intellecturus sum? Deum dicentem: Cessa ab inquietudine tua, non sit tumultus quidam in corde tuo, per corruptionem volitantibus phantasmatis & compungentibus te: non sit. Ita enim Deum intellecturus es dicentem tibi: *Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus.* Tu per inquietudinem vacare non vis, contentionum tuarum corruptione cæcatus, exigis videre quod non potes. Adtende enim & contrariam tertiam plagam huic præcepto tertio. Scinifera nata sunt in terra Ægypti de limo: muscæ quædam sunt minutissimæ, inquietissimæ, inordinate volitantes, in oculos irruentes, non permittentes hominem quiescere, dum abiguntur & irruunt, dum abactæ rursus redeunt: sicut omnino vana phantasmata cordis contentiosorum. Tenete præceptum, cavete plagam.

CAP. IV.

Exod. 20.
12.

5. **QUARTUM PRÆCEPTUM** est: *Honora patrem tuum, & matrem tuam.* Huic contraria quarta ægyptiorum plaga *μύα* est. Quid est *μύα*? Canina musca: gra-

græcum vocabulum est. Caninum est parentes non agnoscere. Nihil tam caninum, quàm cum illi qui genuerunt, non agnoscuntur. Meritò ergo & catuli canum cæci nascuntur.

6. **QUINTUM PRÆCEPTUM** est: **CAPUT V.**
Non mæchaveris. Quinta plaga est mors in pecora ægyptiorum. Comparemus: a Da hominem mœchari meditantem, conjugio non contentum suo: appetitum quemdam carnis in se domare non vult, qui est nobis pecoribusque communis. Etenim concumbere & generare etiam pecorum est; ratiocinari, intelligere, humanum est. Ideo ratio quæ præsidet in mente, motus inferiores carnis, tamquam regnans et dominans, frenare debet, non immoderatè & illicite passim vageque laxare. Ideoque ipsis pecoribus natura datum est, instituyente Creatore, ut non moveantur ad feminas & ad concubitum, nisi certis temporibus: neque enim ratione se cohibet alio tempore pecus, sed omnino ipso motu frigescente torpescit. Homo autem ideo semper moveri potest, quia & refrenare motum potest. Tibi dominationem rationis Creator dedit: tibi præcepta continentia, tamquam in bestias inferiores lora, concessit. Tenes tu quod pecus non potest; & ideo speras tu quod pecus non potest. Laboras aliquantum in continendo; non laborat pecus: sed gaudebis semper in æternitate, ad quam non pervenit pecus. Si opus fatigat, merces consoletur: & ipsa enim patientia est interiorem motum frenare, & quod habes commune cum pecore, non tamquam pecus in omnia laxare. Quòd si

a Unus MSS. ad hominem. Idemque codex in margine habet, *vel da hominem.*

si contemseris te, ^a & in te imaginem Dei in qua fecit te, neglexeris, victus cupiditate insinuatorum rerum, tamquam amisso homine eris pecus, non quasi conversus in naturam pecoris, sed in hominis forma habens similitudinem pecoris, qui non audis dicentem: *Nolite esse sicut equus & mulus, non habentes intellectum.* Sed fortè eligis tibi esse pecus, & libera vagari libidine, nulla lege appetitum carnis ad continentiam refrenando. Adtende plagam: si pecus esse non times, saltem mori time.

CAPUT VI.

Exodi 20.

13.

Exod. 9. 10.

7. SEXTUM PRÆCEPTUM: *Non occides.* Sexta plaga: Pustulæ in corpore & vesicæ bullientes & scaturientes, & incendia vulnerum ex favilla fornacis. Tales sunt animæ homicidales: ardent ira; quia per iram homicidii fraternitas deperiit. Ardent homines ira, ardent & gratia: sed alius est fervor sanitatis, alius fervor ulceris. Ardentes papulæ per totum concepta homicidia scatent, & sanum non est: fervet, sed non de Spiritu Dei. Nam & qui vult subvenire, fervet; & qui vult occidere, fervet; ille præcepto, iste morbo; ille bonis operibus, iste saniosis ulceribus. Si possemus videre animas homicidarum, plus plangeremus, quàm putrescentia corpora ulceratorum.

CAPUT VII.

Exodi 20.

15.

Exod. 9. 23

8. SEQUITUR: *Non furaberis:* PRÆCEPTUM SEPTIMUM; & plaga septima: Grando in fructibus. Quod contra præceptum subducis, de cælo perdis. Nemo enim habet injustum lucrum sine justo damno. Verbi gratia: Qui furatur, acquirit vestem, sed caelesti

^a Sic duo MSS. At editi, contemseris te in te, et imaginem Dei.

ti iudicio amittit fidem. Ubi lucrum, ibi damnum; visibiliter lucrum, invisibiliter damnum: lucrum de sua cæcitate, damnum de Domini nube. Neque enim aliquid sine providentia, carissimi. Aut verè putatis, ea quæ patiuntur homines, dormiente Deo pati? Passim videntur fieri hæc; nubes colligi, imbres infundi, grandinem jaci, tonitruis terram concuti, coruscatione terreri: passim putantur fieri, & quasi ad divinam providentiam non pertinere. Contra tales cogitationes vigilat ille Psalmus: *Laudate Dominum de terra* (cum laudes dictæ essent de cælo) *dracones, & omnes abyssi, ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis, quæ faciunt verbum ejus.* Ergo qui suo malo desiderio forinsecus furantur, justo Dei iudicio intrinsecus grandinantur. O si possent inspicere agrum cordis sui! Profectò lugerent, dum ibi non invenirent, quod in os mentis mitterent; & si in furto suo invenirent, quod in aviditatem ventris mitterent, major fames esset hominis interioris, major fames, & periculosior plaga, & gravior mors. Multi mortui ambulantes, & multi facinorosi de vanis divitiis exsultant. Denique servum Dei Scriptura intus locupletem dicit: *Abconditus*, inquit, *cordis vestri homo, qui est ante Deum dives.* Non ante homines dives, sed ante Deum dives; & ubi Deus videt, ibi dives. Quid ergo tibi prodest, si ubi homo non videt, furaris; & ubi Deus videt, grandinaris?

9. OCTAVUM PRÆCEPTUM: *Falsum testimonium non dices.* Octava plaga: Locusta, animal dente noxium. Quid autem vult falsus testis, nisi nocere mordendo, & consumere mentiendo? Denique admonens homines Dei Apostolus, ne se falsis criminatio-

Psal. 148.
7. & 8.

1. Petri 3.
4.

CAP. VIII.
Exodi 20.
16.
Exodi 10.
13.
Florus ad
Gal. 5.

Gal. 5. 15. nibus appetant: *Si mordetis, inquit, & comeditis invicem, videte ne ad invicem consumamini.*

CAPUT IX. 10. NONUM PRÆCEPTUM: *Non concupisces uxorem proximi tui.* Nona plaga:

Exodi 20. 17. ga: *Densæ tenebræ.* Etenim est quædam mœchia, contra quam supra præceptum, est etiam a in non appetenda castitate uxoris alienæ. Mœchus est enim, qui non it ad uxorem alienam tantum quia non contentus est sua. Jam verò non solum post suam peccare, sed etiam alienam adtentare, verè densæ sunt tenebræ. Nihil enim sic dolet in corde patientis; & qui hoc facit alteri, nihil sic volet pati. Ad alienam paratior est omnis homo: hoc autem nescio, utrumne est qui tolerabiliter ferat. O densas tenebras ista facientium, talia concupiscentium! Verè excæcantur furore horribili. Furor enim indomitus est b conculcare viri uxorem.

CAPUT X. 11. DECIMUM PRÆCEPTUM: *Non concupisces ullam rem proximi tui, non pecus, non possessionem, non subjugium, non aliquid omnino proximi tui concupisces.*

Exodi 12. 89. Huic malo plaga contraria est decima: Mors primogenitorum. In qua plaga cum comparationem quamdam quæro, nihil mihi interim occurrit (fortassis occurrat melius diligentiusque inquirentibus) nisi qui omnes res quas habet hæredibus servat, reprehenditur. Hic autem clamat qui rem proximi concupiscit, & qui furto aufert, & qui furatur aliquid proximi, non potest, nisi rem proximi furari. Sed de furto superius jam præceptum est; ubi

a Regius MSS. etiam mente non appetendam castitatem, &c.

b Duo MSS. commaculare.

ubi intelligas & rapinam. Non enim de furto præciperet, & de rapina taceret Scriptura, nisi te intelligere voluisset, quia si pœnale est clanculò auferre, multò majoris pœnæ est violenter eripere. Auferre ergo * nolens, sive occultè, sive palàm, habet præceptum suum. Concupiscere autem rem proximi, quod notat Deus in corde, etiamsi justam ibi successionem quæras, non licet. Denique qui volunt res alienas tamquam justè possidere, hæredes se quærunt fieri à morientibus. Quid enim tam justum videtur, quàm rem sibi derelictam possidere, habere jure communi? Quid apud te facit homo? Dimissum est mihi: hæreditate consecutus sum: testamentum lego. Nihil videtur justius ista voce avaritiæ. Tu laudas quasi jure possidentem: Deus damnat injustè concupiscentem. Vide qualis es, qui optas te ab aliquo hæredem fieri. Non vis ut habeat hæredes. In hæredibus autem nihil carius primogenito. Proinde in primogenitis tuis punieris, qui concupiscendo res alienas, id quod tibi jure non debebatur, quasi juris a umbra perquiris. Et facile est quidem, fratres, corporaliter amittere primogenitos. Moriuntur enim homines, sive ante parentes suos, sive post parentes suos, morituri moriuntur: illud molestum est, ne per hanc occultam & injustam concupiscentiam primogenita cordis tui perdas. Primogenitum enim in nobis imaginem habet gratiæ Dei, novus natus, prior natus, inter omnes tamquam natos cordis nostri primogenita fides est. Nemo enim bene operatur, nisi fides præcesserit. Omnia opera tua bona filii tui sunt spirituales, sed

* F. volens.

a Sic duo MSS. At editi, umbram.

sed inter hos tibi primogenita est fides. Quisquis rem alienam occultè concupiscis, interiorius fidem perdis. Eris enim primò sine dubio simulator; obsequens non caritate, sed fraude; veluti amans eum, à quo te cupis fieri hæredem, amando eum mori quæris, & ut in re ejus te videas possessorem, illi invides successorem.

CAPUT XI.

12. EJA, fratres, decursis decem præceptis, & decem plagis, comparantes contemptores præceptorum contumaciæ ægyptiorum, cautos vos fecimus, ut habeatis securi res vestras in præceptis Dei; res vestras, inquam, res vestras interioris arcæ vestræ, interioris thesauri vestri; res vestras, quas vobis nec fur, nec latro, nec vicinus potens possit auferre; ubi nec tinea, nec rubigo metuenda est: cum quibus dives exit & naufragus. Sic enim eritis populus Dei inter iniquos ægyptios, illis hæc in corde patientibus, vobis autem incolumibus in ipsis interioribus hominibus vestris, donec educatur populus de Ægypto quodam exodo suo; quod & fit: nam illud semel factum est, hoc non cessat fieri.

Spiritus sanctus cur propriè sanctus dicatur.

Isai. 66. 2.

13. Sanctificatio nulla divina & vera est, nisi à Spiritu sancto. Non enim frustra dictus est propriè Spiritus sanctus; cum sit & Pater sanctus, & Filius sanctus, nomen tamen proprium hoc Spiritus accepit, ut tertia in Trinitate persona Spiritus sanctus diceretur. Ipse requiescit super humilem & quietum, tamquam in sabbato suo. Ad hoc septenarius numerus etiam sancto Spiritui deputatur; hoc Scripturæ nostræ satis indicant. Viderint meliora meliores, & majora majores; & de isto septenario numero subtilius aliquid, & divinius aliquid dicant & explicent: ego

tā-

tamen, quod in præsentī sat est, illud video, illud vos ad videndum commemorō, septenariam istam rationem inveniri propriè sancto Spiritui deputatam, quia septimo die sonat sanctificatio. Et unde probamus sancto Spiritui deputari septenariam numeri rationem? Dicit Isaias, Spiritum Dei venire super fidelem, super christianum, super Christi membrum, sapientiæ & intellectus, consilii & fortitudinis, scientiæ & pietatis, Spiritum timoris Dei. Si secuti estis, septem res percucurri, tamquam descendentem ad nos Spiritum Dei à sapientiā usque ad timorem, ut nos ascendamus à timore ad sapientiā: *Initium sapientiæ timor Dei.* Ita ergo septenarius Spiritus & unus Spiritus septenaria operatione unus. An aliquid evidentius vultis? Pentecosten diem festum Scriptura sancta de septimanis factum commemorat. Habetis in Scriptura Tobie, ubi evidenter dicitur, istum diem factum de septimanis. Septies enim septem quadraginta novem in summa redeunt. Sed tamquam ut redeatur ad caput. Spiritu enim sancto ad unitatem colligimur, non ab unitate dispergimur: ideo ad quadraginta novem additur unum unitatis, & fiunt quinquaginta. Non ergo jam sine causa quinquagesimo die post ascensionem Domini venit Spiritus sanctus. Resurrexit Dominus, ascendit ab inferis, nondum in cælum: ab illa resurrectione, ab illa ab inferis assumptione numerantur quinquaginta dies, & venit Spiritus sanctus, in quinquaginta

Isai. 11. 2.

Prov. 1. 7.

Tobie 2. 1.
secundum
lxx.

a

a Duo MSS. post resurrectionem. Alii cum editis, post ascensionem: non malè, sicuti ex his postea verbis patet, nondum in cælum, ab illa resurrectione, ab illa ab inferis: quæ quidem verba in prius editis ommissa restituantur hic ex MSS.

quagenario numero, tamquam natalem sibi apud nos faciens. Quadraginta enim diebus hic conversatus est Dominus cum discipulis suis, quadragesimo die ascendit in cælum, & peractis ibi decem diebus, tamquam decimo præceptorum signo, venit Spiritus sanctus; quia nemo implet legem, nisi per gratiam Spiritus sancti. Itaque, fratres, manifestum est septenarium istum numerum ad Spiritum sanctum pertinere. Quisquis autem non cohæret unitati Christi, & oblatrat adversus unitatem Christi, intelligendus est non habere Spiritum sanctum. Contentiones enim & dissensiones non faciunt, nisi animales, de quibus Apostolus dicit: *Animalis autem homo non percipit quæ sunt Spiritus Dei.* Deinde scriptum est & in epistola Judæ Apostoli: *Hi sunt qui segregant semetipsos* (reprehendens loquebatur) *Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, Spiritum non habentes.* Quid manifestius? Quid evidentius? Merito veniant, etsi eadem credentes quæ nos, tamen accepturi Spiritum sanctum, quem habere non possunt, quamdiu sunt hostes unitatis. Hos autem comparat Apostolus Magis Pharæonis (*Habentes, inquit, formam pietatis, sed virtutem ejus abnegantes*) qui in signo tertio defecerunt.

14. Jam videte quare in tertio signo defecerunt. Mementote eos, qui adversantur unitati, non habere Spiritum sanctum. Tria verò illa præcepta prima in Decalogo ad Dei dilectionem pertinere intelliguntur, ut septem cetera intelligantur ad dilectionem proximi pertinere; ut duabus tabulis Legis & decem præceptis duo illa tamquam summaria præcepta teneantur: *Diliges Dominum Deum*

Contra Do-
natistas.

1. Cor. 2. 14.

Judæ 19.

2. Tim. 3. 5.

Matt. 22.

37. &c.

tuum

tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua: & diliges proximum tuum tamquam te ipsum; in his duobus præceptis tota Lex pendet & Prophetæ. Referamus ergo tria prima præcepta ad dilectionem Dei. Quæ tria prima? Primum: *Non erunt tibi dii alii præter me;* cui contraria plaga est, Aqua conversa in sanguinem, propter^a quod summum principium Creatoris ad^b simulationem humanæ carnis adductum. Secundum præceptum: *Ne accipias nomen Domini Dei tui in vanum,* pertinet, quantum arbitror, ad regnum Dei, quod est Filius Dei. Unus enim Deus, & unus Dominus noster Jesus Christus, per quem omnia. Contra Verbum, Ranæ: videte contra verbum ranas, contra rationem strepitum, contra veritatem vanitatem. Tertium præceptum de sabbato, pertinens ad Spiritum sanctum propter sanctificationem, quæ prima in sabbato sonuit; quod vobis paulò ante vehementer, quantum potuimus, commendavimus. Huic præcepto contraria inquietudo in musicis de corruptione nascentibus, in oculos irruentibus. Ideo in hoc tertio signo defecerunt, qui unitatis inimici Spiritum sanctum non habuerunt: facit enim hoc Spiritus sanctus poena. Aliud enim facit gratia, aliud poena: aliud enim facit implendo, aliud deserendo. Denique ut jam evidentem, ipsis consentientibus Pharæonis Magis, agnoscere valeamus, quomodo appellatus est in Evangelio Spiritus Dei, videamus, quod nomen accepit. Objicientes Do-

TOM. VI.

G

mi-

^a Duo MSS. propter summum, prætermisso, quod.
^b Editi, ad simulationem. At MSS. aliquot, ad simulationem. Et quidam, ad similitudinem.

Matth. 12. 24. &c. mino convicium judæi, cum dixissent: *Hic non ejicit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum*; respondit ille: *Si ego in Spiritu Dei ejicio dæmonia, certè supervenit in vos regnum Dei.* Quod alius Evangelista sic enarrat: *Si ego in digito Dei ejicio dæmonia.* Quod alius Evangelista dixit, *Spiritus Dei*; alius dixit, *Digitus Dei.*

Luca 11. 20. Ergo digitus Dei, Spiritus Dei. Ideo Lex data scripta digito Dei; quæ Lex data est in monte Sina quinquagesimo die post occisionem ovis, celebrato Pascha à populo judæorum. Implentur quinquaginta dies post occisionem ovis, & datur Lex scripta digito Dei: implentur quinquaginta dies post occisionem Christi, & venit Spiritus sanctus. Gratias Domino, occultanti providenter, aperienti suaviter. Jam videte hoc etiam, fratres,

Exodi 8. 19. Pharaonis Magos evidentissimè confiteri. Deficientes in tertio signo dixerunt: *Digitus Dei est hic, &c.*

EPISTOLA CLV. *

* *Alias LII. quæ autem 155. erat, nunc 258.* Augustinus Macedonio, docens vitam beatam & virtutem veram non esse nisi à Deo.

Scripta post ann. 414. AUGUSTINUS episcopus famulus Christi familiaræque ejus, dilecto filio MACEDONIO in Domino salutem.

CAPUT I. I. QUAMVIS sapientiam, quam mihi tribuis, in me non agnoscam; tantæ tamen erga me benevolentia tuæ tamque sinceræ gratias ago debeoque plurimas, & meorum studiorum labores tali ac tanto viro placuisse delect-

lector. Multò verò ampliùs, quòd animum tuum caritate æternitatis & veritatis, atque ipsius caritatis affectum divinæ illi cælestique reipublicæ, cujus regnator est Christus, & in qua sola semper beatèque vivendum est, si rectè hic pièque vivatur, agnosco inhiantem, video propinquantem, ejusque potiundæ amplector ardentem. Inde quippe manat etiam vera amicitia, non pensanda temporalibus commodis, sed gratuito amore^a putanda. NEMO ENIM POTEST veraciter amicus esse hominis, nisi fuerit ipsius primitus veritatis: quod si gratis non fiat, nullo fieri pacto potest.

Amicitia vera.

2. De qua re etiam philosophi multa dixerunt; sed apud eos vera pietas, id est, verax veri Dei cultus, unde omnia rectè vivendi duci oportet officia, non invenitur: non ob aliud, quantum intelligo, nisi quia beatam vitam ipsi sibi quodammodo fabricare voluerunt, potiùsque patrandam quàm impetrandam putaverunt; cum ejus dator non sit nisi Deus. Neque enim facit beatum hominem, nisi qui fecit hominem. Nam qui tanta creaturæ suæ bona bonis malisque largitur, ut sint, ut homines sint, ut vigentes sensibus, valentes viribus, affluentes opibus sint; seipsum bonis dabit ut beati sint, quia ejus etiam hoc munus est ut boni sint. Illi verò qui in hac ærumnosa vita, in his moribundis membris, sub hac sarcina corruptibilis carnis, auctores suæ beatæ vitæ & quasi conditores esse voluerunt, velut propriis eam virtutibus appetentes, jamque retinentes, non ab illo fon-

Beatitudo à solo Deo.

G 2 te

^a Editi, *potiunda*. MSS. *tredecim, potanda*. Alii octo, *gutanda*.